AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 3.11.2025
COM(2025) 658 final

TUARASCÁIL ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA AGUS CHUIG AN gCOMHAIRLE

maidir le bia agus comhábhair bhia a cóireáladh le radaíocht ianúcháin le haghaidh na mblianta 2022-2023

Ábhar

ACHOIMRE 2
1 CÚLRA 3
2 SAORÁIDÍ IONRADAÍOCHTA FORMHEASTA 3
3 TORTHAÍ NA SEICEÁLACHA A RINNEADH I SAORÁIDÍ IONRADAÍOCHTA IN 2022-2023 4
4 TORTHAÍ NA SEICEÁLACHA AG CÉIM MHARGAÍOCHTA NA dTÁIRGÍ 5

ACHOIMRE

De réir Airteagal 7(3) de Threoir 1999/2/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 22 Feabhra 1999[1] maidir le comhfhogasú dhlíthe na mBallstát a bhaineann le bia agus comhábhair bhia a chóireáiltear le radaíocht ianúcháin, déanfaidh na Ballstáit an méid seo a leanas a chur chuig an gCoimisiún gach bliain:

– torthaí na seiceálacha a rinneadh i saoráidí ionradaíochta ianúcháin, lena n-áirítear catagóirí agus cainníochtaí an bhia-ábhair a cóireáladh le radaíocht ianúcháin agus na dáileoga a tugadh, agus

– torthaí na seiceálacha a rinneadh ag céim mhargaíochta na dtáirgí.

Le hAirteagal 7(4) den Treoir, ceanglaítear ar an gCoimisiún tuarascáil a fhoilsiú in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh maidir leis an bhfaisnéis a chuireann na húdaráis mhaoirseachta náisiúnta ar fáil gach bliain.

Cumhdaítear an tréimhse ón 1 Eanáir 2022 go dtí an 31 Nollaig 2023 leis an tuarascáil sin. Tá bailiúchán den fhaisnéis a sheol na Ballstáit den Aontas agus Tuaisceart Éireann chuig an gCoimisiún inti.

Níor chuir trí Bhallstát den Aontas ná tíortha CSTE sonraí isteach in 2022 agus 2023.

Tréimhse: 1/1/2022 – 31/12/2023

Tíortha lena mbaineann: Na Ballstáit den Aontas agus Tuaisceart Éireann

Saoráidí ionradaíochta:

– An líon tíortha a bhfuil saoráidí formheasta acu: 13 Bhallstát agus an Iorua

– An líon saoráidí atá formheasta: 23

– An líon saoráidí atá dúnta: 0

– An líon tíortha a dhéanann ionradaíocht: 10 mBallstát

Sonraí cóireála:

– An chainníocht táirgí a cóireáladh: 4198,2 tona (-16,5 % i gcomparáid le 2020-2021)

– Na príomhthráchtearraí a cóireáladh: ‘Cosa froig reoite’ (70,31 %), ‘Luibheanna aramatacha triomaithe, spíosraí agus blastanais glasraí’ (27,62 %) agus ‘Feoil éanlaithe clóis díchnámhaithe go meicniúil’ (2,07 %).

– Príomháit na hionradaíochta: an Bheilg (69,9 %)

Na seiceálacha ag an gcéim mhargaíochta:

– An líon samplaí a ndearnadh anailís orthu: 7205

– An líon samplaí neamhchomhlíontacha: 51 (0,71 %)

– Na príomhthráchtearraí a ndearnadh anailís orthu: ‘Luibheanna agus spíosraí’ (46,97 %) agus ‘Gránaigh, síolta, glasraí, torthaí agus a dtáirgí’ (23,36 %)

[1] Treoir 1999/2/CE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 22 Feabhra 1999 maidir le comhfhogasú dhlíthe na mBallstát a bhaineann le bia agus comhábhair bhia a chóireáiltear le radaíocht ianúcháin (IO L 066 13.3.1999, lch. 16). ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1999/2/2008-12-11

1 Cúlra

Is éard is ionradaíocht bhia ann bia-ábhair a chóireáil le cineál áirithe fuinnimh radanta ar a dtugtar radaíocht ianúcháin. Tá tonnfhaid agus céimeanna cumhachta éagsúla ag fuinneamh radanta agus imíonn sé nuair a bhaintear an fhoinse fuinnimh. Úsáidtear ionradaíocht chun críoch sláintíochta agus físeashláintíochta chun baictéir phataigineacha (amhail *Salmonella*, *Campylobacter* agus *E. coli*) is cúis le nimhiú bia a mharú agus chun deireadh a chur le horgánaigh a dhéanann dochar do tháirgí plandaí nó plandaí, amhail feithidí agus lotnaidí eile. Úsáidtear ionradaíocht bhia freisin chun moill a chur ar aibiú torthaí, chun cosc a chur ar phéacadh glasraí (amhail prátaí agus oinniúin) agus chun síneadh a chur le seilfré bia-ábhar. Ní hionann an ionradaíocht bia agus láimhseáil cheart bia. Ní mór fós bianna ionradaithe a chuisniú go leordhóthanach agus a chócaráil sula n-itear iad i gcásanna áirithe.

Cuimsítear an méid seo a leanas i gcreat rialála an Aontais Eorpaigh maidir le hionradaíocht bhia (‘treoracha maidir le hionradaíocht bia’):

– Treoir 1999/2/CE (Treoir Réime). Leagtar síos ann forálacha maidir le monarú, margú agus allmhairiú bianna agus comhábhar bia a chóireáiltear le radaíocht ianúcháin.

– Treoir 1999/3/CE (Treoir cur chun feidhme) ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 22 Feabhra 1999 maidir le liosta Comhphobail de bhianna agus de chomhábhair bhia a ndéileáiltear leo le radaíocht ianúcháin a bhunú[2]. Níl ach catagóir amháin bhia sa liosta seo faoi láthair: Luibheanna aramatacha triomaithe, spíosraí agus blastanais glasraí.

Ina theannta sin, foilsíonn an Coimisiún in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh liosta na n-údaruithe náisiúnta le haghaidh bia eile agus comhábhair bhia eile a fhéadfar a chóireáil le radaíocht ianúcháin.

Ní féidir bia agus comhábhair bhia a chóireáil le radaíocht ianúcháin ach amháin i saoráidí ionradaíochta formheasta. I gcás saoráidí atá bunaithe ar chríoch an Aontais Eorpaigh, is iad údaráis inniúla na mBallstát a dhéanann iad a fhormheas. Le hAirteagal 7(3) de Threoir 1999/2/CE ceanglaítear ar na Ballstáit an Coimisiún a chur ar an eolas faoi liosta na saoráidí ionradaíochta formheasta atá acu féin. Foilseofar an liosta sin in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh[3].

Faoi Airteagal 6 de Threoir 1999/2/CE, ní mór aon bhia ionradaithe nó aon chomhábhar bia ionradaithe de chomhbhia a lipéadú leis na focail ‘ionradaithe’ nó ‘cóireáilte le radaíocht ianúcháin’.

Chun cur chun feidhme ceart an cheanglais lipéadaithe sin a rialú agus chun bianna a d’fhéadfadh a bheith cóireáilte go neamhdhleathach le radaíocht ianúcháin a bhrath, rinne an Coiste Eorpach um Chaighdeánú (CEN) roinnt modhanna anailíse a chaighdeánú.

2 SAORÁIDÍ IONRADAÍOCHTA FORMHEASTA

Ag deireadh na tréimhse tuairiscithe (an 1 Eanáir 2022 - an 31 Nollaig 2023), bhí 23 shaoráid ionradaíochta fhormheasta san Aontas agus bhí siad lonnaithe in 13 Bhallstát: an Fhrainc (5), an Ghearmáin (5), an Bhulgáir (2), an Ísiltír (2), an Spáinn (1), an Bheilg (1), Poblacht na Seice (1), an Chróit (1), an Eastóin (1), an Iodáil (1), an Ungáir (1), an Pholainn (1) agus an Rómáin (1).

[2] IO L 66, 13.3.1999, lch. 24.

[3] IO C 37, 30.1.2019, lgh. 6–10

As na 13 Bhallstát sin a bhfuil saoráidí ionradaíochta acu, níor ionradaíodh aon bhia-ábhar in dhá cheann acu le linn na tréimhse 2022-2023 agus níor chuir ceann amháin acu sonraí isteach.

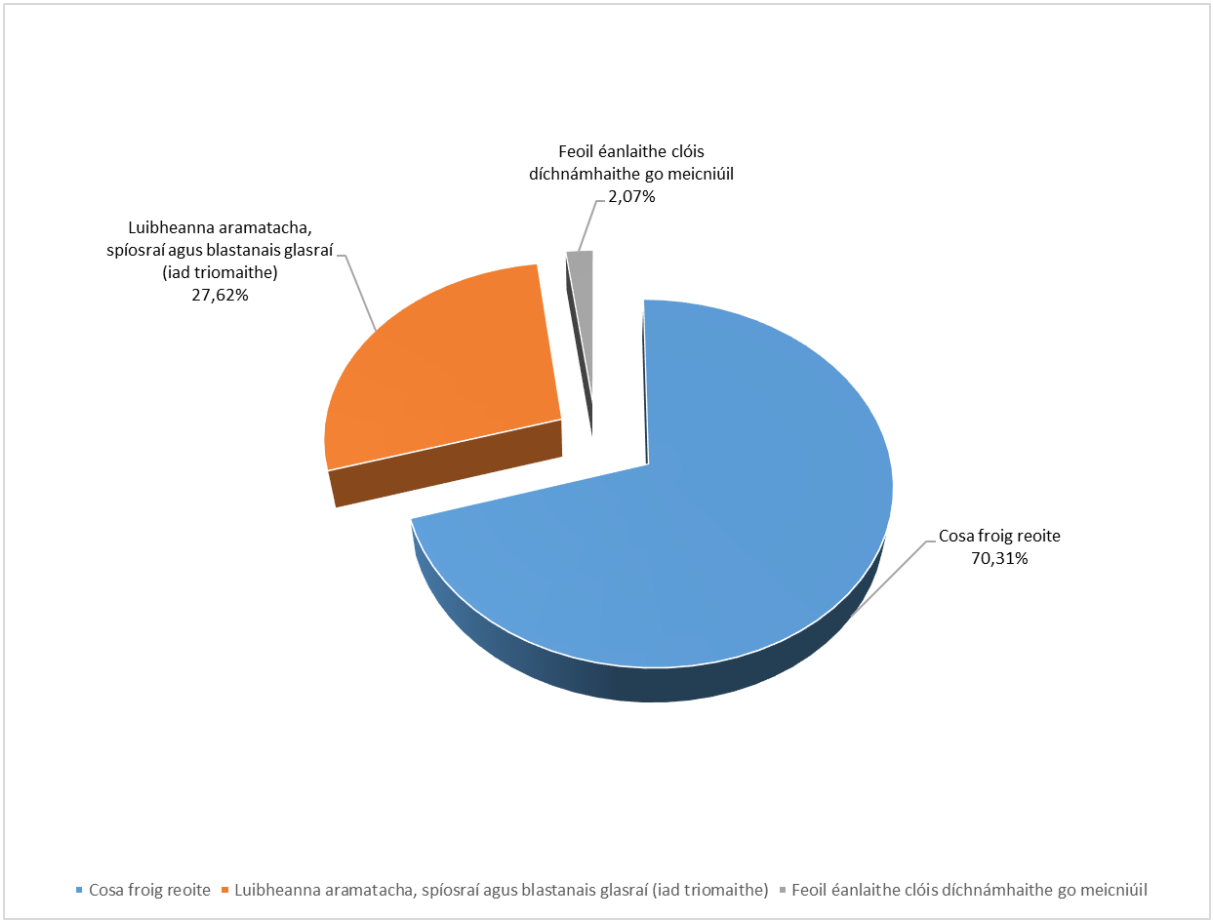
3 TORTHAÍ NA SEICEÁLACHA A RINNEADH I SAORÁIDÍ IONRADAÍOCHTA IN 2022-2023

Rinneadh 4 198,2 tona de bhia-ábhair (cainníocht iomlán) a chóireáil trí ionradaíocht ianúcháin sna Ballstáit den Aontas le linn na mblianta 2022 agus 2023. Is sa Bheilg, den chuid is mó, a rinneadh an chóireáil, áit ar cóireáladh 69,9 % de bhia ionradaithe an Aontais.

Ba iad na trí phríomhearra a ionradaíodh san Aontas Eorpach cosa froig reoite (70,31 %), luibheanna aramatacha triomaithe, spíosraí agus blastanais glasraí (27,62 %) agus feoil éanlaithe clóis díchnámhaithe go meicniúil (2,07 %).

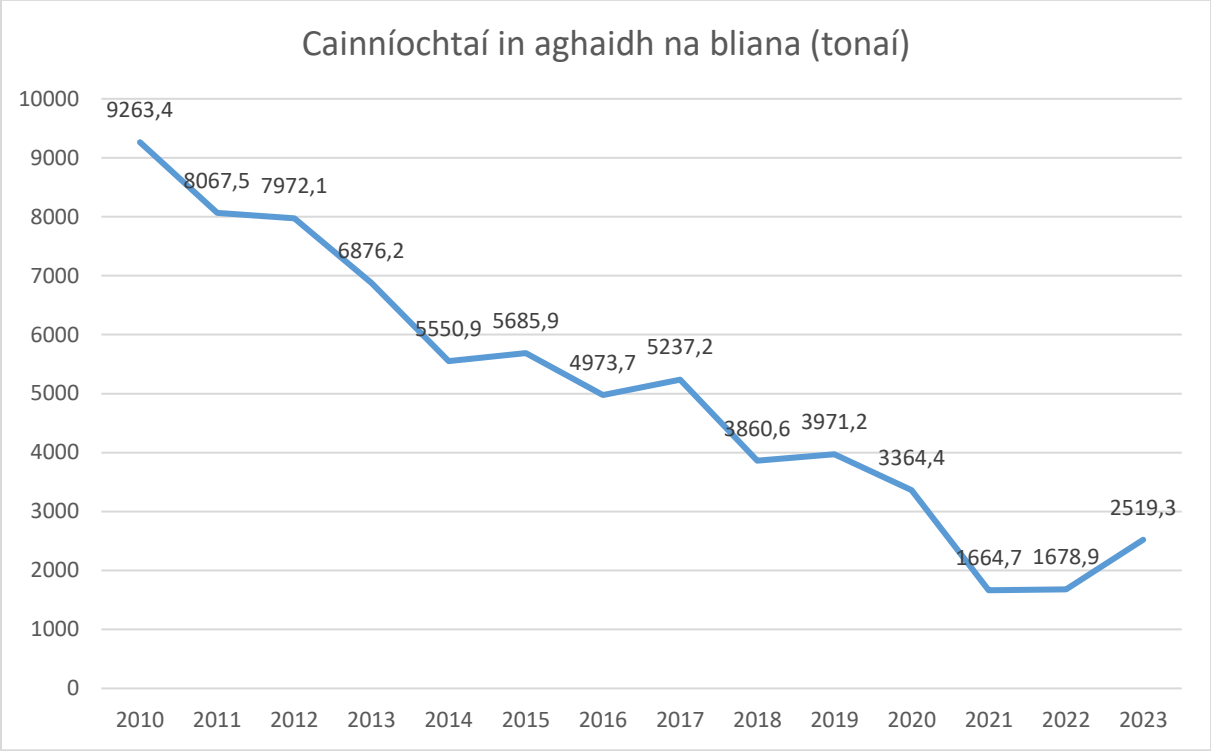
Léirítear i bhFíor 1 dáileadh na dtáirgí a ionradaíodh i saoráidí formheasta sa Bhallstáit den Aontas in 2022 agus 2023.

Fíor 1 – Dáileadh de réir catagóir bia-ábhar ionradaithe san Aontas in 2022-2023

Tá laghdú ag teacht ar chainníochtaí na mbia-ábhar (i dtonaí) a chóireáiltear le radaíocht ianúcháin ar an iomlán ó bhí 2010 ann faoi mar a léirítear i bhFíor 2.

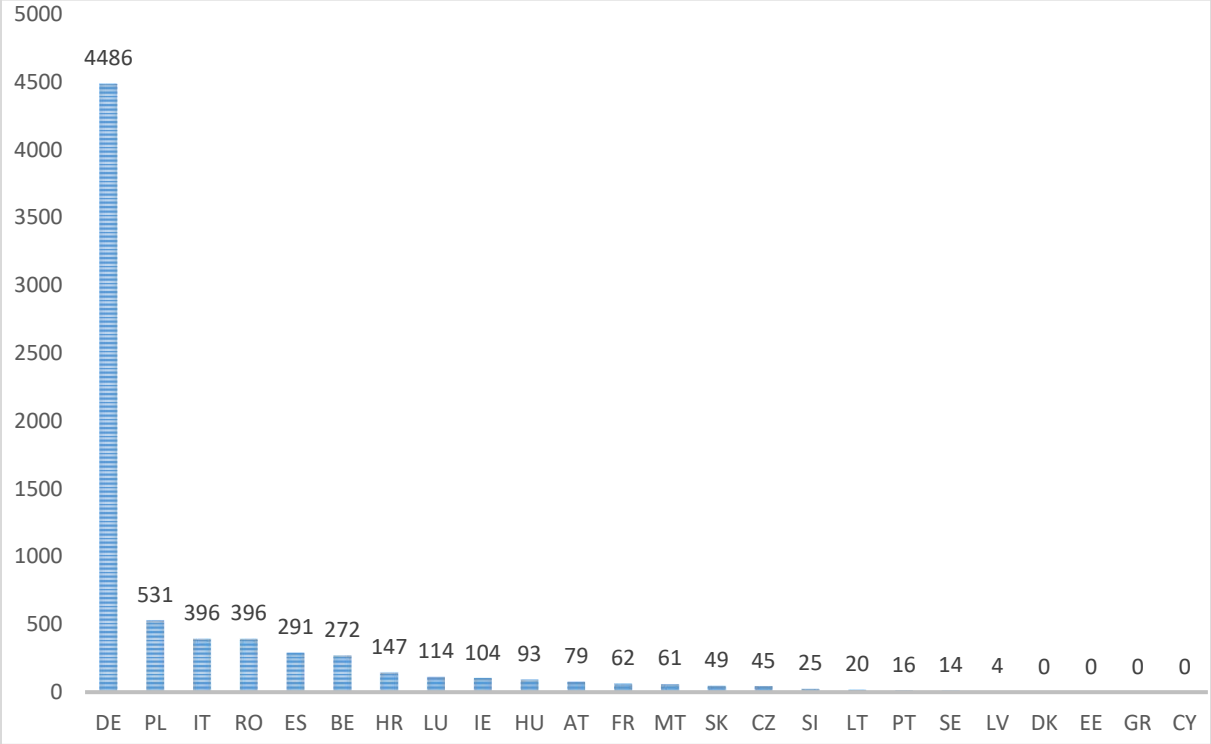
Fíor 2 – Na cainníochtaí bia-ábhar a cóireáladh le radaíocht ianúcháin i saoráidí ionradaíochta formheasta laistigh den Aontas Eorpach ó bhí 2010 ann

4 TORTHAÍ NA SEICEÁLACHA AG CÉIM MHARGAÍOCHTA NA dTÁIRGÍ

Le haghaidh na tréimhse 2022-2023, rinne 20 Bhallstát den Aontas Eorpach anailís ar 7 205 shampla chun bia-ábhair ianaithe a bhrath ag an gcéim mhargaíochta (lena n-áirítear bia-ábhair a allmhairítear ó thíortha nach Ballstáit den Aontas iad), i.e. líon samplaí a bhí 6 % ní ba lú ar an meán ná mar a bhí in 2020-2021. Tá na sonraí maidir le gach Ballstát den Aontas le fáil in Iarscríbhinn II agus tá achoimre orthu i bhFíor 3.

Fíor 3 – Samplaí a ndearnadh anailís orthu ag céim mhargaíochta na dtáirgí laistigh de gach Ballstát in 2022-2023

Ní dhearna ceithre Bhallstát seiceálacha anailíseacha ag céim mhargaíochta na dtáirgí in 2022-2023 mar gheall ar easpa acmhainneacht saotharlainne (an Chipir agus an Ghréig), srianta foirne (an Eastóin) nó cúiseanna eile (an Danmhairg).

Ón iomlán de 7 205 shampla a ndearnadh anailís orthu, ní raibh 51 cheann díobh comhlíontach (0,71 %) agus bhí torthaí neamhchonclúideacha ag baint le 105 cinn díobh (1,46 %). Lipéadú mícheart agus ionradaíocht thoirmiscthe den chuid is mó a bhí sa neamhchomhlíonadh a tugadh faoi deara. Bhí céatadán an neamhchomhlíonta (0,71 %) beagán níos ísle ná mar a bhí sa tréimhse thuairiscithe roimhe seo in 2020-2021 (0,9 %).

Ag an gcéim mhargaíochta, mar a léirítear i bhFíor 4, ba iad ‘luibheanna agus spíosraí’ (46,97 %) na príomh-bhia-ábhair a ndearnadh anailís orthu agus ina dhiaidh sin ‘gránaigh, síolta, glasraí, torthaí agus a dtáirgí’ (23,36 %).

Fíor 4 – Catagóir na mbia-ábhar a ndearnadh anailís orthu ag céim mhargaíochta na dtáirgí laistigh den Aontas Eorpach in 2022-2023

